

Sowiński

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny: 21-34-34
Telex: 816-436

BS/164/67/90

POSTAWY MŁODZIEŻY WOBEC AIDS

Komunikat z badań

Warszawa, czerwiec 1990 r.

Poinformowanie młodzieży na temat AIDS, poczucie zagrożenia i obawy związane z tą chorobą oraz postawy wobec osób zarażonych wirusem HIV były jednym z tematów sondażu "Młodzież '90"¹.

Spośród negatywnych zjawisk i zagrożeń, które niesie ze sobą rozwój cywilizacji, za najbardziej groźny dla ludzkości zdecydowana większość badanej młodzieży (84,6%) uznała właśnie AIDS. Odsetek respondentów uznających zagrożenie tą chorobą wzrasta z roku na rok (tab. 1)². Odnotujemy na marginesie, że podobna tendencja występuje w przypadku: zatruwania środowiska naturalnego, przestępczości, chorób nowotworowych, terroryzmu i bezrobocia, odwrotna natomiast przy: wyścigu zbrojeń, alkoholizmie i przerywaniu ciąży.

Tabela 1

Rodzaj zagrożenia	Odsetki wskazań według terminów realizacji			Różnica '90-'88
	1988 r.	1989 r.	1990 r.	
AIDS	67,6	73,7	84,6	+17,0
Zatrucie środowiska naturalnego	59,5	65,7	67,8	+ 8,3
Narkomania	50,9	64,7	61,7	+10,8
Wyścig zbrojeń	72,1	65,2	49,4	-22,7
Katastrofy, awarie elektrowni atomowych	41,6	47,4	49,4	+ 7,8
Przestępczość	33,0	42,3	47,5	+14,5
Alkoholizm	48,7	54,9	45,6	- 3,1
Choroby nowotworowe (rak)	35,8	39,8	44,3	+ 8,5
Terroryzm	34,1	39,2	42,3	+ 8,2
Znieczulica, brak wrażliwości na sprawy innych ludzi	43,2	44,1	40,8	- 2,4
Bezrobocie	-	27,9	40,1	+12,2*
Przerywanie ciąży	42,4	44,3	36,4	- 6,0
Zagrożenia trwałości rodziny, wzrost liczby rozwodów	19,7	19,0	19,5	- 0,2
Katastrofy komunikacyjne	9,8	12,3	10,7	+ 0,9
* Różnica '90-'89.				

¹ Badanie zrealizowane w dniach 17 kwietnia - 7 maja 1990 r. na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie uczniów ostatnich klas szkół średnich i zasadniczych zawodowych (N=1163).

² Dane pochodzą z badań: "Młodzież '88" (25-29.04.1988 r.) i "Młodzież '89" (24.04-2.05.1989 r.) zrealizowanych na ogólnopolskich próbach uczniów ostatnich klas szkół średnich i zawodowych, liczących odpowiednio: 1292 i 1239 osób.

Również wysoki jest stopień osobistego zagrożenia AIDS. Ponad połowa (53%) obawia się zarażenia (bardzo - 16,9%, trochę - 36,1%), nie odczuwa obaw 39% (raczej nie obawia się - 28,6%, w ogóle - 10,2%); pozostali nie zajęli stanowiska. Cechy socjodemograficzne badanych w zasadzie nie różnicują ich wypowiedzi w tej kwestii. Jedynie uczniowie zasadniczych szkół zawodowych oraz dzieci robotników niewykwalifikowanych częściej niż pozostali wyrażają obawy przed zarażeniem (tab. 1 aneksu).

Prawie wszyscy uczestnicy sondażu słyszeli lub czytali o AIDS. Tylko 2% nic nie wie na ten temat. Jednak o rzeczywistej wiedzy świadczą odpowiedzi na pytanie o możliwe sposoby zarażenia się tą chorobą (tab. 2).

Tabela 2

w procentach

Sposoby zarażenia	Uznający zarażenie AIDS za:	
	możliwe	niemożliwe
Podczas transfuzji krwi	94,6	3,0
Intymny kontakt seksualny z osobą odmienną płci	93,5	4,4
Intymny kontakt seksualny z osobą tej samej płci	92,0	4,6
Ukąszenie przez owada	36,7	57,4
Korzystanie z publicznych toalet, łaźni	31,6	64,5
Poprzez kontakt z osobami kaszlącymi i kichającymi	27,1	68,6
Praca z kimś zarażonym AIDS	9,4	86,7

Wydawać by się mogło, że młodzież jest na ten temat dobrze poinformowana, bowiem każdorazowo ponad 90% uczniów właściwie wskazało na transfuzję krwi oraz intymne hetero- i homoseksualne kontakty jako sposoby mogące spowodować zarażenie. Lecz takich, którzy zarazem poprawnie wykluczali zarażenie się w inny sposób było 31%. Brak wiedzy o sposobach przenoszenia wirusa zwiększa obawy przed zarażeniem. Zgłasza je 45,8% odpowiadających poprawnie i 57,6% niedoinformowanych (zob. również tab. 2 aneksu).

Ważnym problemem związanym z AIDS są postawy, zwłaszcza tolerancji wobec dotkniętych chorobą. Zdaniem połowy badanych nosiciele HIV

powinni żyć wśród innych, co piąty uważa, że należy ich izolować, umieszczać z dala od innych; aż 28,1% nie wypowiedziało się w tej kwestii. Na opinie o konieczności izolowania chorych wpływa obawa przed zarażeniem (tab. 3), a także niektóre cechy socjodemograficzne badanych (tab. 3 aneksu).

Tabela 3

w procentach

Obawa przed zarażeniem	Uznający, że chorzy na AIDS powinni:	
	żyć wśród innych	być izolowani
Obawia się	43,6	24,9
Nie obawia się	63,5	14,1

Powszechna - i w zasadzie niezależna od osobistego poczucia zagrożenia i cech respondentów (tab. 3 aneksu) - jest opinia, że osoby chore na AIDS zasługują na pomoc i współczucie. Uważa tak 92,2% respondentów, a tylko 5,3%, jest zdania, że chorzy są sami sobie winni i powinni być zdani tylko na siebie.

Stosunkowo wysokie - choć zróżnicowane - jest przyzwolenie na społeczne kontakty z osobami zarażonymi AIDS (tab. 4).

Tabela 4

w procentach

Rodzaj kontaktów społecznych z osobami zarażonymi AIDS	Wyrażający	
	zgode	sprzeciw
Urządzenie przychodni dla osób zarażonych AIDS w tej samej miejscowości, dzielnicy	66,0	31,9
Zamieszkiwanie w tej samej miejscowości, dzielnicy	61,3	36,6
Zamieszkiwanie w bliskim sąsiedztwie	59,2	39,0
Wspólna praca	54,4	43,5
Nauka dziecka w jednej klasie	44,5	52,5

Poszczególne rodzaje kontaktów społecznych z osobami zarażonymi częściej (średnio o 15,5%) są akceptowane przez osoby nie odczuwające osobistego zagrożenia tą chorobą.

Mniej tolerancyjni wobec chorych, a więc rzadziej wyrażający zgodę na różnego rodzaju kontaktowanie się z osobami zarażonymi, są uczniowie: zasadniczych szkół zawodowych, mieszkańcy wsi, osoby, których rodzice mają niski poziom wykształcenia, dzieci rolników. Większą tolerancję wobec chorych wykazują natomiast uczniowie: szkół średnich, mieszkańcy dużych miast, wierzący, niepraktykujący, a także ci, których rodzice legitymują się ponadśrednim wykształceniem, a ojcowie są specjalistami, pracownikami umysłowymi lub prywatnymi właścicielami (tab. 4 aneksu).

* * *

Przeprowadzony sondaż wykazał powszechną świadomość zagrożenia AIDS w wymiarze ogólnym, a także znaczne obawy osobiste. Wiedzę młodzieży w omawianej chorobie i możliwych źródłach zarażenia można określić jako umiarkowaną. Jej poziom ma wpływ na poczucie osobistego zagrożenia, które z kolei rzutuje na postawy wobec osób zarażonych i stopień akceptacji kontaktów z chorymi.

ANEKS

Tabela 1. Poczucie zagrożenia AIDS

w procentach

Charakterystyka badanych	Obawiający się zarażenia AIDS				
	bardzo się obawia	trochę się obawia	raczej się nie obawia	wcale się nie obawia	trudno powiedzieć
Ogółem	17	37	29	10	7
Płeć					
Mężczyźni	17	37	30	10	6
Kobiety	17	36	27	11	8
Wiek					
Do 17	23	35	23	10	10
18-20	17	37	29	10	6
Powyżej 20 lat	3	28	44	9	16
Typ szkoły					
Liceum ogólnokształcące	16	38	29	12	5
Technikum	11	34	37	12	7
Liceum zawodowe	16	34	34	8	7
Zasadnicza szkoła zawodowa	21	38	24	10	7
Miejsce zamieszkania					
Wieś	18	36	28	10	8
Miasto 5-20 tys.	17	38	30	12	3
Miasto 21-100 tys.	17	36	31	9	7
Miasto powyżej 100 tys.	14	38	29	13	6
Wykształcenie ojca					
Podstawowe	18	37	28	10	7
Zasadnicze zawodowe	19	35	29	9	7
Średnie	15	39	31	11	5
Ponadśrednie	15	37	27	15	6
Wykształcenie matki					
Podstawowe	18	36	29	9	7
Zasadnicze zawodowe	20	36	29	8	7
Średnie	17	39	28	11	6
Ponadśrednie	12	36	32	15	6
Przynależność ojca do grupy społeczno-zawodowej					
Specjaliści	11	38	28	17	6
Pozostali umysłowi	13	44	30	8	5
Robotnicy wykwalifikowani	17	38	28	10	7
Robotnicy niewykwalifikowani	18	45	28	6	3
Rolnicy	20	33	27	11	8
Prywatni właściciele	17	36	28	11	9
Emeryci, renciści	19	24	39	10	8
Inne grupy zawodowe	19	32	34	9	6
Ocena warunków materialnych					
Złe	19	35	27	14	5
Średnie	17	37	30	9	7
Dobre	16	37	29	11	7
Stosunek do religii					
Wierzący, praktykujący	18	36	29	10	6
Wierzący, niepraktykujący	13	37	27	12	11
Niewierzący, praktykujący	0	40	60	0	0
Niewierzący, niepraktykujący	10	37	27	17	10

Tabela 2. Wiedza o AIDS

w procentach

Charakterystyka badanych	Wskazujący na możliwość zarażenia się AIDS poprzez:						
	pracę z kimś zarażonym	intymny kontakt heteroseksualny	intymny kontakt homoseksualny	kontakt z osobami kichającymi i kaszlącymi	transfuzję krwi	ukąszenie owada	korzystanie z publicznych toalet, łazienki
Ogółem	10	96	95	28	97	39	33
Płeć							
Mężczyźni	12	95	96	30	97	39	30
Kobiety	7	96	94	25	97	40	37
Wiek							
Do 17	11	93	90	29	95	39	32
18-20	9	96	96	28	97	39	33
Powyżej 20 lat	13	97	100	32	100	42	13
Typ szkoły							
Liceum ogólnokształcące	7	96	97	23	96	38	37
Technikum	6	96	97	20	99	36	23
Liceum zawodowe	8	98	96	31	97	34	37
Zasadnicza szkoła zawodowa	13	95	94	34	96	42	35
Miejsce zamieszkania							
Wieś	13	96	94	36	97	44	34
Miasto 5-20 tys.	10	95	98	29	96	42	36
Miasto 21-100 tys.	9	96	96	23	97	37	32
Miasto powyżej 100 tys.	4	94	96	19	97	29	29
Wykształcenie ojca							
Podstawowe	13	95	92	34	96	40	36
Zasadnicze zawodowe	11	95	95	32	97	41	30
Średnie	6	97	97	24	97	38	32
Ponadśrednie	6	97	99	20	98	34	34
Wykształcenie matki							
Podstawowe	13	94	92	32	96	44	34
Zasadnicze zawodowe	10	96	94	34	97	41	36
Średnie	6	97	97	24	98	37	30
Ponadśrednie	9	96	99	22	98	33	30
Przynależność ojca do grupy społeczno-zawodowej							
Specjaliści	4	97	99	11	99	29	31
Pozostali umysłowi	6	96	96	18	98	39	33
Robotnicy wykwalifikowani	9	94	97	30	97	37	31
Robotnicy niewykwalifikowani	12	97	88	31	97	42	32
Rolnicy	13	97	93	40	97	46	38
Prywatni właściciele	11	96	93	27	100	43	37
Emeryci, renciści	14	95	96	26	95	35	35
Inne grupy zawodowe	9	98	98	24	96	37	24
Ocena warunków materialnych							
Złe	8	96	96	24	97	41	34
Średnie	9	96	94	28	97	38	31
Dobre	12	95	97	30	97	39	35
Stosunek do religii							
Wierzący, praktykujący	10	96	95	29	97	40	34
Wierzący, niepraktykujący	7	98	98	25	98	35	28
Niewierzący, praktykujący	10	100	100	0	100	0	10
Niewierzący, niepraktykujący	3	87	97	10	93	22	17

Tabela 3. Postawy wobec chorych na AIDS

w procentach

Charakterystyka badanych	Uznający, że nosiciele HIV				
	powinni:		trudno powiedzieć	zasługują na pomoc	nie zasługują na pomoc
	żyć wśród innych	być izolowani			
Ogółem	51	21	28	95	5
Płeć					
Mężczyźni	47	23	29	94	6
Kobiety	56	17	27	96	4
Wiek					
Do 17	52	21	27	92	8
18-20	51	21	28	95	5
Powyżej 20 lat	53	16	31	97	3
Typ szkoły					
Liceum ogólnokształcące	58	18	23	98	2
Technikum	61	12	27	98	2
Liceum zawodowe	60	19	21	97	3
Zasadnicza szkoła zawodowa	41	26	33	92	8
Miejsce zamieszkania					
Wieś	43	24	33	92	8
Miasto 5-20 tys.	51	20	28	96	4
Miasto 20-100 tys.	57	19	24	96	4
Miasto powyżej 100 tys.	59	14	27	96	4
Wykształcenie ojca					
Podstawowe	46	23	31	93	7
Zasadnicze zawodowe	49	20	31	94	6
Średnie	53	22	24	94	6
Ponadśrednie	59	16	25	98	2
Wykształcenie matki					
Podstawowe	48	23	29	94	6
Zasadnicze zawodowe	44	23	33	94	6
Średnie	57	18	25	95	5
Ponadśrednie	56	18	26	96	4
Przynależność ojca do grupy społeczno-zawodowej					
Specjaliści	61	18	21	98	2
Pozostali umysłowi	64	16	20	97	3
Robotnicy wykwalifikowani	48	22	30	95	5
Robotnicy niewykwalifikowani	55	15	30	95	5
Rolnicy	39	25	36	93	7
Prywatni właściciele	53	21	26	91	9
Emeryci, renciści	56	13	31	93	7
Inne grupy zawodowe	56	17	27	94	6
Ocena warunków materialnych					
Złe	57	17	27	95	5
Średnie	51	21	29	94	6
Dobre	50	21	28	95	5
Stosunek do religii					
Wierzący, praktykujący	50	22	29	95	5
Wierzący, niepraktykujący	57	17	26	92	8
Niewierzący, praktykujący	70	0	30	100	0
Niewierzący, niepraktykujący	72	7	21	97	3

Tabela 4. Postawy wobec chorych na AIDS

w procentach

Charakterystyka badanych	Wyrażający zgodę na:				
	zamieszkiwanie osób zarażonych w jednej miejscowości, dzielnicy	urządzenie przychodni dla osób zarażonych w jednej miejscowości, dzielnicy	naukę swojego dziecka w jednej klasie z dzieckiem zarażonym	zamieszkiwanie osoby zarażonej w bliskim sąsiedztwie	pracę z osobą zarażoną
Ogółem	63	67	46	60	56
Płeć					
Mężczyźni	60	63	43	58	52
Kobiety	66	74	50	65	60
Wiek					
Do 17	55	57	37	52	52
18-20	63	68	46	61	56
Powyżej 20 lat	69	75	63	69	63
Typ szkoły					
Liceum ogólnokształcące	69	73	54	72	67
Technikum	75	76	55	72	66
Liceum zawodowe	72	79	56	69	67
Zasadnicza szkoła zawodowa	52	59	36	48	44
Miejsce zamieszkania					
Wieś	53	61	42	55	50
Miasto 5-20 tys.	67	73	50	63	58
Miasto 20-100 tys.	70	73	48	65	59
Miasto powyżej 100 tys.	71	72	52	68	64
Wykształcenie ojca					
Podstawowe	54	62	42	53	49
Zasadnicze zawodowe	62	67	45	57	54
Średnie	62	70	46	64	58
Ponadśrednie	75	75	55	73	67
Wykształcenie matki					
Podstawowe	57	64	43	55	53
Zasadnicze zawodowe	57	63	42	55	52
Średnie	69	72	48	66	57
Ponadśrednie	69	74	54	69	63
Przynależność ojca do grupy społeczno-zawodowej					
Specjaliści	74	82	55	72	67
Pozostali umysłowi	73	73	54	74	69
Robotnicy wykwalifikowani	61	67	44	58	55
Robotnicy niewykwalifikowani	64	72	41	59	48
Rolnicy	46	56	36	47	44
Prywatni właściciele	81	69	51	65	61
Emeryci, renciści	64	73	52	68	60
Inne grupy zawodowe	65	75	63	72	68
Ocena warunków materialnych					
Złe	68	71	57	68	63
Średnie	62	70	44	60	56
Dobre	61	63	44	59	53
Stosunek do religii					
Wierzący, praktykujący	61	66	45	59	55
Wierzący, niepraktykujący	70	74	50	66	62
Niewierzący, praktykujący	90	90	60	90	60
Niewierzący, niepraktykujący	87	83	72	80	76